

NIEUWE GEGEVENS OVER JOHN SUTTON

L. VAN BIERVLIET °

Baron John Sutton (Sudbrooke Holme, Lincolnshire 1820 - Brugge 1873) is een belangrijke figuur in de geschiedenis van de Engelse kolonie in de 19de eeuw te Brugge. Hij was een telg uit een van de rijkste families in Engeland, de oudste in een gezin van zeven broers en vier zusters. Na een verzorgde opvoeding was hij in 1844 in het huwelijk getreden om na amper een maand zijn jonge vrouw reeds ten grave te dragen. Die tragedie zette op John Sutton een levenslange stempel. Hij trok zich aanvankelijk terug in Jesus College in Cambridge, waar hij tevoren had gestudeerd. Daar ontpopte hij zich als een weldoener van de oude kapel, die hij met A.W.N. Pugin als ontwerper verfraaide. In dezelfde periode liet hij in St. Mary's in West Tofts (Norfolk) een familie-grafkapel bouwen en de 15de-eeuwse kerk restaureren, waar zijn broer Augustus Sutton rector was. Onder invloed van Pugin groeide zijn belangstelling voor het rooms-katholicisme en vatte hij het plan op naar het vasteland te reizen om er de gotische kunst te bestuderen. Pugin bezorgde hem een introductiebrief bij Jean Bethune in Brugge. In de zomer van 1847 en van 1848 stak Sutton in gezelschap van zijn schoonbroer het Kanaal over. De reizen verstevigden zijn nieuwe geloofsovertuiging, mede door de omgang met Felix Bethune. In 1855 werd hij door laatstgenoemde in het hospitaal te Roeselare gedoopt en door mgr. J.B. Malou in Brugge gevormd. Hetzelfde jaar stierf zijn vader, Sir Richard Sutton en liet een groot fortuin achter met belangrijke eigendommen en uitgestrekte landerijen. Hoewel Sir John sedertdien de derde baron Sutton werd met alle rechten en plichten van dien, ging hij slechts occasioneel voor zaken naar zijn vaderland terug en

° Sint-Annarei 11, 8000 Brugge

verkoos hij een verblijf op het vasteland. Op een van zijn oudheidkundige zwerftochten bezocht hij Kiedrich aan de Rijn bij Wiesbaden. Daar ontdekte hij in de restauratie van de gotische kerk van Sint-Valentinus en Sint-Dionysius en in de heroprichting van de eeuwenoude choraalschool, een zinvol levensdoel. Toen in 1858 op hem een beroep werd gedaan om in Brugge een Engels seminarie te financieren, kocht hij aldaar twee huizen in de Gouden Handstraat die hij in een neogotische trant liet verbouwen en waarvan hij één bewoonde. Zowel in Kiedrich als in Brugge liet hij zich opmerken als een milde weldoener die zich inzette voor de heropbloei van kerk en geloof. Tot aan zijn plotselinge dood in 1873 reisde Sutton ongedurig van de ene plaats naar de andere en liet er een merkwaardig stuk geschiedenis achter.

In Engeland blijkt John Sutton vooral bekend te zijn gebleven als deskundige voor de restauratie van oude orgels. Die belangstelling had zich van jongs af ontplooid. Op zijn naam staat *A Short Account of Organs*, dat in 1847 in Londen anoniem werd gepubliceerd (reprint Oxford, 1979). Naar verluidt herstelde of verbouwde Sutton vijf orgels, die thans nog op verschillende plaatsen in Engeland bewaard zijn. Een van zijn eerste bezigheden op het vasteland was de restauratie van het 15de-eeuwse orgel in Kiedrich. Hij liet het instrument in 1859 naar Brugge vervoeren om het in het atelier van de orgelbouwer Louis Benoit Hooghuys in de Noordzandstraat te laten herstellen. Met behulp van de Brugse schrijnwerker Charles Van Robays (1822-1872), de architect Jean Bethune (1821-1894) en de jonge Duitse kunstschilder August Martin (1837-1901) heeft Hooghuys voor Sutton talrijke opdrachten uitgevoerd en dankte hij in niet geringe mate zijn kennis en welvaart aan de Engelse baron. Het team werkte in 1860 aan de bouw van een orgel voor de nieuwe kerk van Vivenkapelle bij Brugge, waarvoor Jean Bethune de plannen had ontworpen. Nadien waren zij ook betrokken o.a. bij de herstelling aan het orgel voor de kerk van Eltville-am-Rhein (1868) en aan dat voor de kathedraal van Freiburg-im-Breisgau (1870).

In Brugge wordt Sutton in 1856 vermeld in het verslagboek van de kerkmeesters van Sint-Salvators met betrekking tot een herstelling aan het orgel en de restauratie van de afsluiting van de Schoenmakerskapel (1860) en van de Sint-Blasiuskapel (1870). In zijn parochiekerk van Sint-Gillis wordt hij verondersteld aandeel te hebben gehad in herstellingswerken aan de kerk en aan het orgel. Daarnaast bekostigde hij drie glasramen en liet hij missen van Palestrina

uitvoeren, waarvoor achtereenvolgens Adolf Fraeys (1858-1862) en Amandus Leun (1862-1873) als kapelmeester werden betaald. In de Korte Baliestraat liet hij een gebouw voor de jongenscongregatie optrekken (1867-1868). Vooral is Sutton de stichter van het Seminarium Anglo-Belgicum (1858-1873) geweest, bedoeld voor de opleiding van katholieke priesters voor de missies in Schotland en Engeland. Het initiatief kwam feitelijk van de Engelse bisschoppen en werd gesteund door mgr. J.B. Malou. In de rijke bekeerling vonden zij een milde en enthousiaste mecenas. Aanvankelijk was de instelling ondergebracht in een huis aan de Langerei rechtover de Duinenbrug. Reeds in 1861 kocht Sutton de oude Schipperskapel met aanpalende woning aan de Potterierei. Uit de correspondentie met Jean Bethune blijkt dat hij vooral bezorgd was over de herinrichting van de vervallen bidplaats, waar hij o.a. drie altaren voorzag. Plaatsgebrek noopte er hem toe reeds in 1863 naar een nieuwe vestiging uit te kijken. In 1869 kocht hij samen met bisschop Richard Roskell van Nottingham en met Amatus Boone, econoom van het Engels seminarie en vertrouwensman van Sutton, de overblijfselen van een oud karmelietessenklooster aan de Vlamingdam, dat tot dan toe als militair hospitaal had gediend. Door zijn onverwachte dood in 1873 en de vele onbetaalde hoge rekeningen die hij had nagelaten, dienden de werken te worden stopgezet en het Engels seminarie te worden opgedoekt. Ook de overige projecten die hij op gang had gebracht, moesten worden gestaakt. Alleen voor het instandhouden van de choraalschool in Kiedrich had hij voorzieningen getroffen. Hij werd begraven in de familiekerelder van mgr. Boone, op het kerkhof van Sint-Kruis op enkele meter van het calvariekruis, waar tevoren in 1868 zijn lijfknecht Hugh Quillan was bijgezet. Honderd jaar later in 1974 werden op aandringen van de gemeentelijke en geestelijke overheid van Kiedrich de lijkst en het grafmonument van Sutton, ontworpen door Jean Bethune, naar Kiedrich overgebracht.

Het was de Duitse dominee J. Zaun die het eerst over Sir John heeft geschreven in zijn *Geschichte des Ortes und der Pfarrie Kiederich* (Kiedrich 1879, reprint, 1979). Hij was een intieme vriend van de Engelsman geweest en een ooggetuige van de gebeurtenissen ter plaatse. Voor de activiteiten en belevenissen van Sutton buiten Kiedrich steunden zijn getuigenissen echter louter op informatie van diens schoonbroer, Edmund Randolph, die hij één- of tweemaal in Kiedrich had ontmoet. Nog op het eind van de vorige eeuw heeft Ernest Rembry in zijn werk over *De bekende pastors van Sint-Gillis* (Brugge,

1890-1896) een beeld van de Engelse baron in Brugge geschetst, als een geestelijk hoogstaand en diepgelovig man en een milde weldoener. Als onderpastoor van de Sint-Gilliskerk had hij Sutton nog bij leven gekend. De stichting van het Seminarium Anglo-Belgicum werd enige decennia geleden door L. Schepens grondig onderzocht in *Het Engels Seminarie te Brugge* (in *Handelingen Genootschap voor Geschiedenis, Société d'Emulation" te Brugge*, CIV (1967), p.172-197). Afgezien van diverse bijdragen in de Gezelleliteratuur betreffende Gezelles leraarschap aan het Engels Seminarie, waarin vanzelfsprekend John Sutton wordt vermeld, stelde R. Duyck zich op als promotor om zijn verdiensten in Brugge en in Kiedrich bekend te maken. Hij bundelde zijn wetenschap in een artikel: *Baron Sir John Sutton* (in *De Gidsenkring*, 24(1986), nr. 4, 38 p.).

Thans heeft de Engelse predikant en orgeldeskundige C. Davidson de eerste biografie over Sutton geschreven (*Sir John Sutton, A Study in True Principles*, Oxford, 1992, 223 p., ill. en een Duitse samenvatting). Vooral over de periode in Engeland wist hij nieuw materiaal te verzamelen betreffende de familie Sutton en West Tofts. De activiteiten van Sutton als orgelkenner en muzikliehebber bedragen de helft van het boek en vormen voor specialisten wellicht een boeiende informatiebron. De beschrijving van de Brugse periode met de stichting van het Engels seminarie valt erg mager uit en steunt quasi volledig op de publikaties van Rembry en van Schepens, zoals ook het boek van dominee Zaan de belangrijkste bron voor de gebeurtenissen in Kiedrich vormt. Over de relatie met de familie Bethune wordt al te weinig meegedeeld. Nochtans trof de auteur in het familiearchief in Marke een goudmijn aan documenten, waaronder verschillende tekeningen en brieven van Sutton, die echter oppervlakkig en onvoldoende werden benut. Zijn schetsen voor het nieuw Engels seminarie aan de Vlamingdam te Brugge, door Davidson zonder commentaar gepubliceerd, zijn op zijn minst merkwaardig en verdienen een afzonderlijke studie. De familie van Caloen komt helemaal niet aan bod, hoewel Sutton er vriend aan huis was en mede door zijn toedoen A. Martin, een leerling van E.J. von Steinle in Frankfurt, de historische muurschilderingen in het Blauwe salon van het kasteel te Loppem heeft mogen uitvoeren. Evenmin wordt iets gezegd over Gerard van Caloen, benedictijnermonnik in Maredsous, die na de dood van Sutton bewerkstelligd heeft dat diens bibliotheek met kostbare handschriften in de abdij terecht kwam, waar zij de kern van de abdijsbibliotheek heeft gevormd. Naar verluidt was de

woning in de Gouden Handstraat een museum van middeleeuwse kunstvoorwerpen, waarover de auteur blijkbaar geen gegevens heeft kunnen vinden, afgezien van een tekening van de woonkamer door Sutton's zuster, Judith. Nochtans wordt in het Engels klooster in de Carmersstraat een oud geschilderd portret van Sir Thomas More bewaard, dat Sutton ooit aan kanunnik A. De Schrevel ten geschenke gaf. Evenmin wordt een relatie gelegd met de Engelse kolonie in Brugge in het algemeen, noch met bepaalde families in het bijzonder, met wie Sutton alleszins contacten onderhield. Algemeen dient te worden opgemerkt dat de meeste interessante gegevens in het boek aan belang inboeten door de onoverzichtelijke en dikwijls weinig accurate werkwijze. Daarenboven blijft de lezer op zijn honger voor heel wat aspecten van Suttons leven, vooral in Brugge.

Recent hebben A. Fauconnier en P. Roose in hun bijdrage over *Het orgel van Vivenkapelle* (in *M & L*, 13(1994) nr. 1, p. 8-30) een aspect van de Sutton-biografie uitgewerkt. Zij zijn evenwel onbekend met het werk van C. Davidson, waarin zij nochtans een bevestiging zouden hebben gevonden en een aanvulling van hun uiteenzetting o.a. betreffende de activiteiten van L.B. Hooghuys, benevens heel wat informatie over andere orgels die met Sutton in verband worden gebracht. Zowel uit het boek van Davidson als uit de bijdrage van Fauconnier en Roose blijkt hoe ontoereikend en gebrekkig de kennis blijft over de legendarische Engelse baron en bekeerling die nochtans in Cambridge, in Brugge en in Kiedrich zoveel heeft aangeraakt, verwezenlijkt en duidelijke sporen heeft nagelaten. Vooralsnog is over die merkwaardige figuur met zijn krachtige persoonlijkheid en buitengewone idealistische betrachtingen weinig prijsgegeven. Sir John Sutton wacht nog op een diepgaand onderzoek en studie in een ruim perspectief, niet in het minst in het kader van de neogotiek in Engeland, Vlaanderen en Duitsland.

